

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Barbara Skoczowska

w sprawie **A. S.**

skazanej za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. i inne

po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 25 czerwca 2024 r.

z urzędu - sygnalizowanej we wniosku obrońcy - kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r., III KK 305/23 o oddaleniu kasacji obrońcy skaranej jako oczywiście bezzasadnej,

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r., III KK 305/23 o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji wniesionej przez obrońcę skaranej A. S. i kasację tę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym

3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r., III KK 305/23, wydanym w składzie jednoosobowym (sędzia Adam Roch), oddalono jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanej A. S. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. IX Ka 1410/22, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 26 maja 2022 r., sygn. II K 844/20.

Obecnie obrońca skazanej złożył do Sądu Najwyższego wniosek sygnalizacyjny o rozważenie możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej - na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W uzasadnieniu podał, że sędzia SN Adam Roch - procedujący w przedmiocie kasacji – został powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3). Okoliczność ta w powiązaniu z orzecznictwem Sądu Najwyższego – uchwałą trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jak też z uwzględnieniem pierwotnego powołania tego sędziego do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym, doprowadziła obronę do wniosku, że sąd procedujący w przedmiocie kasacji był nienależycie obsadzony, a więc zaistniała w tej sprawie bezzwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W konkluzji obrońca wniósł o wznowienie postępowania kasacyjnego z urzędu i uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r., III KK 305/23 o oddaleniu jego kasacji jako oczywiście bezzasadnej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sygnalizacyjny obrońcy skazanej okazał się zasadny w stopniu oczywistym.

Wskazane w przedmiotowej sygnalizacji postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej, zostało wydane przez sędziego Adama Rocha, który istotnie uzyskał nominację do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3).

W takiej sytuacji zachodzi okoliczność określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu, stanowiąca uwzględnianą z urzędu bezwzględną przyczynę odwoławczą. Wynika to w sposób jednoznaczny z pkt. 1 uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I – 4110 – 1/20. Uchwała ta – na podstawie art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym – ma moc zasady prawnej wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22).

Dokonaną przez Sąd Najwyższy we wskazanych orzeczeniach wykładnię przepisów karnych proceduralnych oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez powołane w tych orzeczeniach rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, skład Sądu Najwyższego procedujący w sprawie niniejszej uznaje za trafną i przyjmuje za własną.

Dodatkowym argumentem wskazującym na zaistnienie we wskazanej sprawie kasacyjnej bezwzględnej podstawy odwoławczej jest fakt pierwotnego powołania sędziego Adama Rocha do Izby Dyscyplinarnej, mającej w świetle m.in. orzecznictwa Sądu Najwyższego charakter sądu specjalnego, w nieprzejrzystej procedurze, a następnie przeniesienia – po likwidacji Izby Dyscyplinarnej – do legalnej Izby Sądu Najwyższego decyzją osoby pełniącej funkcję Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, z pominięciem rygorów wskazanych w art. 179 Konstytucji RP. Sąd Najwyższy uznaje, że akty powołania na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej – organie niespełniającym konstytucyjnego i konwencyjnego

wymogu sądu niezależnego i bezstronnego ustanowionego ustawą – podjęte wyłącznie w ramach konkursu na stanowiska w tej Izbie, nie obejmują powołania do każdej innej Izby Sądu Najwyższego i tym samym nie wywołują skutków związanych z takim powołaniem (zob. postanowienie Sądu Najwyższego 24 maja 2024 r., II KK 360/23). Wadliwość pierwotnego powołania, mimo określonego rozwiązania przyjętego w ustawie nowelizującej ustawę o Sądzie Najwyższym, nie może prowadzić do konwalidowania tej pierwotnej wady i uprawniać do orzekania w innych Izbach Sądu Najwyższego.

Reasumując, całość przedstawionej argumentacji prowadzi do stwierdzenia, że skład Sądu Najwyższego procedujący z udziałem sędziego Adama Rocha ze wskazanych powodów instytucjonalnych i ustrojowych nie był sądem spełniającym wymogi sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym (art. 6 ust. 1 EKPC), a postępowanie prowadzone przez taki sąd było dotknięte wadą kwalifikowaną jako bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Po stwierdzeniu zaistnienia we wskazanym postępowaniu kasacyjnym bezwzględnej przyczyny odwoławczej, należało rozważyć kwestię dopuszczalności wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego dotkniętego takim uchybieniem procesowym. Rozważając to zagadnienie, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni podziela pogląd wyrażony w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23 i II KO 73/22 i z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 17/22 i V Ko 30/22 oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2023 r., III KO 15/22 i zawartą w tych orzeczeniach argumentację prawną o możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego prawomocnie zakończonego w Sądzie Najwyższym postanowieniem o oddaleniu kasacji. Na tę ocenę nie wpływa postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, bowiem z uwagi na swoją treść nie ma charakteru wiążącego, a nadto, skoncentrowało się ono nie tyle na wykładni art. 540 § 1 k.p.k., co na ustaleniu i wykazaniu, że wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. odnośnie do postępowania wznowieniowego jest utrwalona i bezsporna, tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Nie odniesiono się przy tym do szeregu istotnych kwestii, które zostały wskazane w postanowieniach Sądu Najwyższego w sprawach III KO 43/23 i KO 73/22, w tym do

szczegółowej analizy także orzeczeń, które stanowiły podstawę do wydawania późniejszych orzeczeń o niedopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego czy postępowania wznowieniowego. Wykazano w tych postanowieniach, że nie tylko nie było jednolitej linii orzeczniczej (była dominującą, ale nie jednolitą) ale także i to, iż kompleksowa wykładnia art. 540 § 1 k.k., a tym samym również w odniesieniu do przesłanek wznowienia z art. 542 § 3 k.p.k., nie uzasadnia eliminacji z podstawy wznowienia postępowania kasacyjnego, a odmienna wykładnia naruszałaby regułę wykładni opartą o niemożność blokowania dostępu stronie do środka zaskarżenia w sytuacji, gdy konstrukcja ustawowa takiej wyraźnej blokady nie przewiduje. Regulacja zawarta w art. 542 § 3 k.p.k. w żadnym razie nie wyklucza z zakresu swojego stosowania postępowań prowadzonych przed Sądem Najwyższym. Przepis art. 544 § 2 k.p.k. wyraźnie wskazuje, iż w kwestii wznowienia postępowania zakończonego „orzeczeniem” Sądu Najwyższego, Sąd ten orzeka w składzie 3 sędziów. Termin „orzeczenie” obejmuje na gruncie Kodeksu postępowania karnego zarówno wyroki jak i postanowienia. Także treść art. 540 § 1 k.p.k. posługująca się terminem „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem”, nie zawiera językowych wskazówek, prowadzących do wniosku, że postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie jest „prawomocnym orzeczeniem” kończącym postępowanie sądowe. Postępowanie kasacyjne ma przecież charakter postępowania sądowego, a postanowienie o oddaleniu kasacji w sposób prawomocny kończy to postępowanie.

Tylko szczególne względy wynikające z wykładni systemowej lub funkcjonalnej mogłyby przemawiać za ograniczeniem jednoznacznych wyników uzyskanych w drodze wykładni językowej art. 540 § 1 k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k. Trafnie podniesiono we wskazanym postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23, że tylko w zakresie przesłanek wznowienia określonych w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na treść tych przesłanek mogą mieć one zastosowanie do tego postępowania, w którym orzeczono prawomocnie o kwestii odpowiedzialności karnej. Pogląd ten znajduje odpowiednie zastosowanie do przesłanek z art. 540a k.p.k. oraz art. 540b k.p.k.

Niezależnie od wskazanych okoliczności, podzielić należało stanowisko zawarte w cyt. postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., że

postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji wyczerpuje środki odwoławcze przewidziane polskim prawem wewnętrznym, uprawniając do złożenia skargi indywidualnej do ETPC. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo Trybunału w sprawach polskich, w których wskazywano na naruszenie standardu z art. 6 ust. 1 EKPC w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie powołanej ustawy z 2017 r. (zob. wyroki: z dnia 8 listopada 2021 r., w sprawie Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19, oraz z dnia 3 lutego 2022 r., w sprawie Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20), jedynie rozstrzygnięcie dopuszczające wniosek o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji i uchylenie zapadłego w tym postępowaniu orzeczenia, na zasadzie prewencyjnej, zapobiegnie wniesieniu skutecznej skargi do ETPCz, a tym samym uchyli ryzyko ponoszenia przez Skarb Państwa związanych z ewentualnym orzeczeniem Trybunału niedających się określić konsekwencji finansowych.

Oznacza to, że również w tej perspektywie zachodzi potrzeba wznowienia postępowań kasacyjnych zakończonych w Sądzie Najwyższym postanowieniami o oddaleniu kasacji wydanymi przez nienależycie obsadzony skład tego Sądu, z naruszeniem standardów wyznaczonych przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Mając na uwadze wskazaną argumentację, należało zatem orzec jak w sentencji i kasację obrońcy A. S. przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym.

Z tych względów postanowiono jak na wstępie.

Michał Laskowski

Marek Pietruszyński

Barbara Skoczowska

[PGW]

[ms]

